

VEČERNI LIST

Posamezna številka 16 vln.

NEODVISEN DNEVNIK

Posamezna številka 16 vln.

Cena po pošti:

za celo leto . K 40—

za pol leta . K 20—

za četrt leta . K 10—

za 1 mesec . K 3.50

Za Ljubljano mesečno 3 K

Uredništvo in uprava:

Kopitarjeva ulica št. 6

Uredn. telefon št. 50

Petljura napovedal vojsko Denjkinu.

LDU Moskva, 10. septembra. (Dun. KU. — Brezlično.) S kijevske fronte prihajajoča poročila trdijo, da je general Pet-

ljura napovedal generalu Denjkinu vojno, ker so njegove čete, ki so zasedle Kijev, sovražno nastopale.

Burski general Dewet za vrnitev nemških kolonij.

LDU Amsterdam, 10. sept. (Dun. KU.) Daily Telegraph javlja iz Kapstadta. General Dewet je izdal manifest, v katerem izjavlja, da spričo nezakonite zasedbe Nemške jugozapadne in jugovzhodne Afrike

ne bo več molčal. Namerava namreč ljudstvo Južne Afrike pozvati, naj vlado prisili, da vrne nemške kolonije zakonitemu lastniku.

Bedna Dalmacija.

LDU Komiža, 10. sept. (DDU.) Jutri nameravajo Italijani otvoriti tu kuhinje za siromake v propagandistične svrhe. Zabranjeni nabavo hrane iz neokupirane in okupirane Dalmacije so dovedli ljudstvo v lakoto. Poleg tega umetnega izgladovanja so prišle na ljudstvo še druge nesreče. Kobilice so opustošile vinograde in polja, kar je ostalo, je pobila toča. Prepovedano je tudi ribarenje. Narod obupuje. Pod pretvezo človekoljubnosti odvarjajo sedaj Italijani kuhinjo, seveda pa se mora narod izjaviti za Italijo ali pa gladu poginiti.

Okrožne finančne uprave.

LDU Belgrad, 10. sept. Finančni minister je odredil, da se po vsej kraljevini osnujejo okrožne finančne uprave.

Boj za češke šole na Dunaju.

LDU Dunaj, 10. septembra. (ČTU.) Češki stariši 14 okraja so imeli včeraj radi čeških šol protestni shod, katerega se je udeležilo 1200 oseb. Shod je sklenil resolucijo, da Čehi svojih otrok ne bodo pošiljali v nemške šole in da bodo vztrajali v boju za češke šole do skrajnosti. Otroke še nadalje vpisujejo v Komenskega šole.

Prehrana dunajskih Čehov.

LDU Praga, 9. septembra. (ČTU.) Član katoliške narodne stranke Šamali je predložil ministrskemu predsedniku interpelacijo, v kateri poudarja, da grozi Čehom v Avstriji, posebno na Dunaju, tudi letos resna nevarnost, da jim avstrijska vlada ne bo nakazovala potrebnih živil v taki meri kakor Nemcem. Da se temu odtači, zahteva navedeni poslanec, da se v mirovni pogodbi z Nemško Avstrijo stavi varstvo čehoslovaške manjšine v Avstriji, posebno na Dunaju, pod mednarodno varstvo.

Praški nadškof.

LDU Berlin, 9. septembra. (ČTU.) Za nadškofa v Pragi je bil imenovan monsign. Kordač. Novi nadškof do sedaj politično še ni nastopal.

Svica v zvezi narodov.

LDU Bern, 10. septembra. (Dun. KU.) Švicarska brzojavna agencija javlja: Od narodnega sveta sestavljena komisija za zvezo narodov je danes dovršila svoja posvetovanja. Pri glavnem glasovanju se je 21 glasovi proti 4 glasovom sklenilo predlagati vstop Švice v zvezo narodov.

Odobrenje avstrijske mirovne pogodbe.

LDU Nauen, 10. septembra. (Brezlično.) Nemško-avstrijska skupščina odobri mirovno pogodbo najbrže koncem septembra. Medtem bo državni kancelar dr. Renner skušal postaviti temelje za vpostavitve države, za kar potrebuje delavsko večino v narodni skupščini, primerne izpremembe v kabinetu in prilagoditve ustavnih zakonov mirovnim pogodbam. Skušal bo sestaviti koncentracijsko ministrstvo, v katerem bodo zastopane vse stranke narodne skupščine. Državnih uradov baje ne izpremeni, pač pa namerava priklopiti vojno ministrstvo državnemu uradu za notranje stvari. Ker mirovna pogodba izključuje združitve z Nemčijo, izgubi veljavo nemško-avstrijski zakon, po katerem bi postala Nemška Avstrija del nemške republike. Vsled tega bo nova nemško-avstrijska ustava za načelnika države določala posebnega predsednika.

Težave Nemške Avstrije.

LDU Dunaj, 9. sept. (ČTU.) Avstrijska narodna skupščina. Nemška-avstrijska vlada je izdala razglas, da bodo morali z ozirom na vedno večje izdatke iz državne blagajne in z ozirom na pomanjkanje stanovanj in brezposelnost, nemški Avstrijci, katerih prisotnost ni neobhodno potrebna, zapustiti ozemlje Nemške Avstrije. Trgovinski minister dr. Heidel je izjavil: Naš problem obstoja v tem, da pridemo do normalnega gospodarstva. Naša politika mora zasledovati dva cilja: predvsem mora zadostiti potrebi industrijskih produktov, ki so potrebni za neposredno preskrbo prebivalstva, potem pa moramo svoje delo pripraviti do takega stanja, da z lastnimi izdelki ne bomo samo pokrili lastne potrebe, temveč, da bomo mogli tudi izvažati. Za sedaj z lastnimi izdelki ne bomo mogli pokriti lastne potrebe, ker ni bilo prilike dobiti pravočasno sirovin. Dovolitev uvoza za nepotreben konsum je samo začasna odredba. Reorganizirati se mora uvoz in izvoz. Pri dobavi sirovin smo našli na velike težave v valutni. Blago se bo razdelilo v dve skupini: 1. prosto blago, pri katerem bo zadostovala samo prijava v svrhu statistike in kontrole; 2. kontrolno blago, pri katerem se bo odločevalo o umestnosti in za katero se bodo izdajala uvozna dovoljenja. Sedanji sistem odločevanja glede uvoza in izvoza se bo spremenil tako, da bo pododbor imel samo posvetovalno pravico. Obenem se bo organizirala devizna trgovina. Kar se tiče sirovin, je posebno omeniti bombaž; predlani se začele z delom samo z 20% možnostjo. Stopili smo v dogovor z novoustanovljeno čehoslovaško družbo za paroplovbo in z bavarskim Lloydom. Naši delegati bivajo v Belgradu, da rešijo vprašanje podonavske paroplovne družbe, ki je reciprocitnega pomena za trgovsko pogodbo. Radi politične situacije dosedaj ni bilo možno pogajati se. V kratkem pa bo naša pogodba s Francijo ratificirana. Na isti podlagi se bomo pogajali tudi z Jugoslavijo takoj po podpisu mirovne pogodbe. Važen problem je tudi nostrifikacija obratov, ki delajo izven našega ozemlja, ima pa svoj sedež v naši državi, posebno na Dunaju. Justični minister je predložil dva zakona proti oduštvu z živili in življenskim potrebščinami. Prvi zakon postruje dosedanja kazni. Drug zakon pa se peča s sodelovanjem pri oduštvu. Vsaki kazni se lahko pridruži tudi denarna kazen, ki more v primerih hudodelstva doseči znesek dveh milijonov.

Nemčija protestira.

LDU Berlin, 10. sept. (Dun. KU.) V Versaillesu je bila izročena nastopna nota: »S skrbjo zasleduje nemška vlada dogodke, ki se vrše v Gornji Šleziji, ki se upirajo z neodgovorne poljske strani proti Nemčiji. Že nad 14 dni se besedo in pisavo proti Nemcem k silovitosti proti Nemcem. Javno se zahteva oboženo nastop, tedaj vojno in ustanavljanje prostovoljskih čet. Nemška vlada meni, da je resna dolžnost poljske vlade, da napravi temu konec in da deluje na pomirjenje javnega mnenja.«

Angleško brodovje v Severnem morju.

LDU Berlin, 9. septembra. (ČTU.) Del angleškega brodovja, in sicer en transportni parnik, dve lahki križarki in sedem podmorskih čolnov je danes odpotovalo v Severno morje. Domneva se, da je to brodovje namenjeno v Kronstadt, kjer se pripravljata večja akcija.

Kreku živ spomenik!

SOCIALNO-POLITIČNA ŠOLA.

Najlepše spomine imajo Krekovi učenci iz njegovega izobraževalnega in vzgojnega delovanja v socialni šoli. Na nešteti predavanjih in tečajih, posebej še tam gori pri Sv. Joštu, je zbiral krog sebe akademike in ukaželjne mlade ljudi, ki so se pripravljali za vstop v življenje in javno delovanje.

Učenci so se zbirali okrog svojega mojstra, da se naučijo od njega smoteno in nesebično delati za svoj narod in Krek jih je učil s srcem in razumom ter jih uvažal v razumevanje prosvetnih, narodno-gospodarskih, socialnih in političnih vprašanj, ter jim odpiral povsod nove vidike.

Ta Krekova šola je bila živ vrelc, ki je napajal žejna srca njegovih učencev in z blagodatjo orosil delovanje naše stranke in celega naroda. Ne samo Slovenci, tudi Hrvatje so pili iz tega neusahljivega vrelca žive ljubezni in trdnega znanja; in ako Bog da, osveži se s tem napojen tudi srbski del našega naroda.

Ali naj s Krekovo smrtjo ta živi vrelc usahne? Krek se je sam bal tega in rekel je često: Nočem denarja in bogastva, a socialno-politično šolo bi svojemu narodu rad ustanovil. V duhu je zasnoval to šolo po vzoru znane »socialno-politične šole« v München-Gladbachu. Strokovnjaki socialne in narodno-gospodarske vede, pedagogi in pravniki naj bi delovali na njej ter se po možnosti izključno posvetili njenemu namenu. Vneto in z vsem strokovnim znanjem naj bi motrili vse pojave, potrebe in zahteve našega naroda. Učili bi se iz knjige in iz življenja s tem, da bi obiskali vse kraje naše domovine. Poučevali bi s predavanji, tečaji, letaki in brošurami.

Ta velika prepotrebna misel dr. Krekova še ni uresničena, ker si on ni pridobil nikdar toliko sredstev, da bi jo bil udeležil. Ali jo pa ne morejo oživitviti njegovi učenci in častilci, ali jo ne more oživitviti njegov narod? Taka šola bi bila v istini velik, živ Krekov spomenik! Kdor pozna dr. Kreka, bo potrdil, da bi ostal Krek hladen ob največjem kamenitem ali bronastem svojem spomeniku, da bi mu pa živahno zaigralo srce, če bi mu pokazali spomenik v obliki te šole.

Tak spomenik postavimo učitelju slovenskega naroda! Prosimo vse naše pristaje, vse Krekove učence in častilce, vse, ki uživajo plodove njegovega dela, vse prosvetne in gospodarske organizacije, da pošljejo svoje prispevke v ta namen.

Prispevke sprejema gosp. prof. Bogumil Remec, Ljubljana.

(Slede podpisi.)

Dolžnost naša je, da priobčimo ta oklic za ustanovitev socialno-politične šole, ki naj bo živ spomenik apostolu velike krščanske in socialne misli med slovenskim ljudstvom. Delavstvo, ki se je prvo izmed vseh stanov oprijelo nauk svojega Evangelista ne bo zadnje tudi pri delu za ta njegov spomenik! Hvaležnost in ljubezen do velikega rajnika, zvestoba do krščanskih-socialnih načel, ki jih je širil on, nam veva, da smo delavci med prvimi graditelji Krekove socialno-politične šole.

Ko so nekateri slovenski listi prinesli goreni oklic, se je takoj oglasil socialistični »Naprejs«, ki hoče blatiti ta naš namen. Pravi, da hočemo izrabljati ime dr. Kreka, ki je radi majske deklaracije postal popularen. To je skrunitev spomina našega Kreka! Nikdar ni iskal ta naš veliki apostol popularnosti, nikdar ni gledal na sé, vedno je delal za idejo, ki jo je izročil v varstvo in obrambo nam, ki smo ostali za njim. Delal in trpel je za svobodo zatiranih, za pravico bednih in revnih, za človeka dostojno življenje lačnih in zavrnjenih — vse to po načelih in naukih svojega Gospoda, Učenika, Kristusa. Bil je Evangelist ubogim ter je s tem deloval praktično po krščanskih načelih. Vse njegovo delo v kršč. delavskih organizacijah, njegovo zadržano delovanje — vse je bilo namenjeno ubogim v obrambo proti izkoriščevalcem. In iz tega delovanja je zrastle tudi njegova majska deklaracija.

To je bil duh, ki je oživljal dr. Krekovo delo, v tem duhu gremo za njim, zvesti tem načelom do konca.

Ničesar ni dr. Krek bolj sovražil ko izkoriščevanje revežev po kapitalistih ter izrabljanje bednih v protikrščanske politične svrhe soc. demokratskih agitatorjev. Bali so se živega oboji, klonili se pred mrtvim. »Naprejev« nastop je le znamenje strahu pred Krekovim duhom. Na nas je ležeče, da ta strah sovražnikov krščanskega ljudstva potrdimo s svojim poštenim in nesebičnim delom v ljudskih organizacijah. Temelj in podlaga delu nam pa bo Krekova socialna šola v svitu večnih krščanskih resnic. Na delo!

General Louis Botha,

veliki burski general in južnoafriški politik, ki je pred kratkem umrl. Ta mož je bil zelo zmogen in je igral v južnoafriškanski politiki veliko vlogo. Ko je začela angleško-burska vojska, se je boril z vso silo za samostojnost Burov in je Angleže parkrat pošteno porazil. Ko pa so bili pozneje Angleži proti njemu v precejšnji premoči in je vojaško podlegel, je dosegel vendar toliko, da so dobile južnoafriške republike svojo avtonomijo in se pozneje združile v Kaplandijo. Sam pa je dobil kot minister-ski predsednik te nove države vso moč v roke. Ko je začela svetovna vojna, se je postavil na stran Angležev in stopil v vojno proti Nemčiji. Njegova zasluga je, da se je bila južna Afrika udeležila vojne proti osrednjim velesilam. Nekaj Burov, na čelu jim general Dewet, so se bili tedaj uprli proti vladi. General Botha pa je znal vdušiti upor in je obsojil več upornikov na smrt, medtem ko generala Deweta, kot junaka ni zadela ista usoda. Zdaj pa, ko je Botha mrtev, se je oglasil general Dewet, da ne more mirno molčati in da bo delal v javnosti za to, da se nemške kolonije povrnejo pravemu lastniku — Nemcem!

Pomoč Kropi!

Belgrad, 10. septembra. Minister trgovine in industrije je obljubil, da bo dal nakazati za prvo silo za Kropo 10 vagonov koka, če se res nahaja v Topusku.

Minister prometa je obljubil, da dobi Kropa potrebne vagonne na razpolago in se uredi promet.

V novi pogodbi z Nemško Avstrijo je v odstavku IX., točka 29., postavka za izvoz kovanih žebeljev iz Kroke. V isti pogodbi je v odstavku VI., točka 20.—22., določen uvoz za 8 milijonov kron paličnega železa in za 2 milijona kron žice. Posredovala sta poslanca Jože Gostinčar in dr. Lovrenčič.

Politične novice.

+ Jugoslavija ni podpisala. Včeraj dopoldne se je v Saint Germainskem gradu podpisala mirovna pogodba med avstrijsko republiko in entento. Jugoslavija in Rumunija pogodbe nista podpisali radi določil o varstvu manjšin, ki kršijo suverenost države.

+ Shod ljubljanskega tobačnega delavstva se je vršil včeraj zvečer ob velikanski udeležbi. Ivan Gostinčar je delavstvu tolmačil današnji politični položaj in ostro ožigosal delovanje soc. demokratov, ki so se v svojem slepem lovu za ministrske sedeže brezpogojno udinjali liberalnim kapitalistom. Ogorčenje delavstva pa je doseglo vrhunec, ko so slišali, da se je vodja slovenskih soc. demokratov smejal ljudski zahtevi, naj se odpravi carina na olje, petrolej, sol, obleko in obutev. Sa-

veda Kristian je bogat in njemu pač ni težko kupiti si dragih oblek in čevljev, tudi šoli ne bo nikdar pogrešal, ker jo bo vedno lahko kupil. Delavstvo je sklenilo ostro resolucijo na vlado, kjer odločno zahteva odpravo carine na vse nujne potrebščine. Delavstvo si bo dobro zapomnilo vse one, ki imajo danes moč v rokah, pa jo izrabljajo zato, da se ljudsko pomanjkanje in beda še vnaprej vzdržita v korist kapitalistov in verižnikov. Prav je, da so socialisti pokazali svojo pravo barvo, da so glasovali proti ljudskim koristim, vedeli smo sicer prav dobro, da imajo srce za trpine le na shodih, kjer zbirajo delavske novčiče za svoje žepce, verjeti pa nikakor nismo mogli, da so tako zelo hinavski, da jim je več za ministrske sedeže, kot pa za bedo in pomanjkanje delavnega ljudstva. Sprejela se je na shodu tudi spomenica, v kateri delavstvo predlaga finančnemu ravnateljstvu svoje upravičene zahteve. Delavski tajnik Anton Kogoj je orisal obupni delavski položaj v Kropi in Kamni gorici, kjer je vsled brezbrčnosti merodajnih faktorjev delavstvo brez kruha. Sprejela se je tudi resolucija v tem smislu.

† **Socialistični zapeljanci prosijo odpuščanja.** Celje: Dne 3. t. m. se je vršila obravnava pri sodišču radi že znanega soc. dem. terorja v Westenovi tovarni. Cela skupina sodrugov je prosila odpuščanja ter plačala stroške. V tovarni vlada sedaj mir. Radi petrovskih dogodkov pridejo še dve ali tri skupine sodrugov pred sodišče.

† **Najprej stranka, potem država.** Z ozirom na znova razbita pogajanja vlada z opozicijo piše »Hrvat«: »Za nas je ta sedanja »rešitev« krize nov dokaz, da je za demokrate najprej stranka in šele potem država in da gospodje izvajajo in povečavajo krizo države zato, ker mislijo, da se s tem rešijo krize v lasini stranki, ki je s svojo nesposobnostjo dovedla državo na točko, s katere se na ta način ne more dalje. Ali se more še dvomiti o tem?« Res lepa je ta »vedina državotvorna stranka«; zgodovina Jugoslavije bo zapisala njeno vladno med svoje nesrečne in črne dni.

† **Kje je vir nezadovoljstva med Hrvati.** »Narodna Politika« dne 5. t. m. priobčuje uvodnik, v katerem zavrača trditve Milana Pribičevića v »Demokraciji« o pravem razlogu velikega nezadovoljstva, ki vlada med pretežnim delom hrvatskega kmetstva prebivalstva. Pribičević pravi: »Hrvatski seljak je doživel z zlomom Avstrije in ustvaritvijo nove države tragičen dogodek. On je bil desetletja vajen, da sovražni Srbe in Srbijo in se nadja rešitvi le od Habsburga... Habsburgi so propadli in došlo je do zedinjenja s Srbijo. Treba razumeti, kako težko je hrvatskemu seljaku, da bi se hitro znašel.« Temu nasproti dokazuje »N. P.«, da je celokupno hrvatsko pleme hrepenelo po osvobojenju ne samo od Mažarov, nego tudi od Avstrije. Seveda pa hrvatski politiki niso smeli javno povedati, kaj jim je končni cilj; zato so ali stali na stališču nagodbe (kakor n. pr. hrv.-srb. koalicija) ali pa so se zavarovali z znano besedo »v okviru« (pravaši). A vsi dalekovidnejši ljudje so vedeli, kaj ima slediti po tem zedinjenju »v okviru«. To je vedela tudi Avstroogrska ter se je zato z vsemi silami borila proti tzv. trijalizmu. Hrvatski kmet se končne rešitve ni nadjal od Habsburgovcev. On je težil za tem, da se obnovi kraljestvo Tomislava, Krešimira in Zvonimira ali makar države Matije Gubca. Za ta ideal je bil vedno pripravljen vse žrtvovati. Tu je pa videl, da se Hrvat Srbi za ta ideal nikakor ne navdušuje, nasprotno da je Srb ustvaritvi Velike Hrvatske naravnost sovražni; Srb je namreč s svoje strani težil za ustvaritvijo Velike Srbije in hotel imeti zase velik del ozemlja, ki naj bi po hrvatskem pojmovanju pripadalo Veliki Hrvatski. Tu sta velikohrvatska in velikosrbska ideja trčili skupaj, zaneti se je medsebojni prepir in boj, ki ga je tretji pridno izrabljjal zase in iz vseh moči netil. Treznejši del hrvatske inteligence je že davno uvidel nemogočnost Velike Hrvatske ter je zahteval spravo med velikohrvatsko in velikosrbsko idejo. Isto je bilo tudi z delom srbske inteligence, ki je uvidela nemogočnost Velike Srbije. Toda ta hrvatska in srbska inteligence doslej ni mogla celokupnega naroda vzgojiti za novo državno idejo. Široke mase Hrvatov so še vedno prepojene z mislijo Krešimirove ali Gubčeve države, dočim je pretežni del srbskega ljudstva uverjen, da je velikosrbska zaobljubna ideja sedaj uresničena. Naravno je torej, da Velikohrvati čutijo tu svoj poraz in so zato nezadovoljni in nevoljni, dočim Velikosrbi triumfirajo. Ob osvoboditvi izpod Habsburgovcev, so Hrvati živeli par dni v omamnem veselju misleč, da se je osnovala Velika Hrvatska. Došlo je razočaranje, ki je bilo tem grenkeje in večje, ker so obenem prišli zastopniki druge ideje, ki Hrvatov niso zadostno vpoštevali. »In od tega časa opažamo boljše življenje in vsakovrstne ekstremne pojave tudi v krajih, kjer bi bili drugače vsi kmetje največji prijatelji sedanje svetovne ureditve. Hrvatski kmet je postal apatičen, zlovoljen, kakor bi bil postal tudi srbski kmet, ako

bi se bil znašel na njegovem mestu.« Temu razpoloženju hrvatskega kmeta daje objestni srbski radikalizem vedno nove hrane; ta radikalizem pobija skupno državno idejo in krepi boljše ideje in Radića. Pribičević naj tu zastavi svoje delo med Srbi, potem bo imela hrvatska inteligence med hrvatskim narodom z razširjanjem ideje kraljestva SHS lahak posel.

Dnevne novice.

— **Finančni minister dr. Veljkovič** je nevarno zbolel.

— **Iz laškega ujetništva.** Pošiljamo vsem prijateljem in znancem lepe pozdrave iz ujetništva: Viljem Kišek iz Radeč pri Zid. mostu, Kmetič Martin iz Radeč pri Zid. mostu, Kerin Franc iz Leskovca pri Krškem, Butina Alojzij iz Banjaloke, Jožef Stariha iz Loke pri Črnomlju, Sterk Alojzij iz Brezja pri Raki. Na veselo videnje!

— **V zavod Sv. Stanislava** prihajajo gojenci dne 25. septembra. Izpiti se prično ob 11. uri. Sv. maša bo 26. septembra.

— **Slovensko planinsko društvo** naznanja, da se bo koča na Kolarskem sedlu s 15. t. m. zatvorila.

— **Cena prikuham v Zagrebu.** Zagrebški mestni magistrat je v sporazumu z gostilničarji in hotelirji določil ceno za prikuhe na 2 K za obrok. Doslej je stala prikuha v zagrebških gostilnah 2 K 50 v.

— **Cene goveje živine na Hrvatskem** so padle na 6 — 7 K za kilogram žive teže, goveje meso se pa še vedno prodaja po 16 K kilogram. Konsumenti so mnenja, da to ne gre in zahtevajo, da se cene govedini takoj znižajo.

— **Tatvine v Zagrebu.** V zagrebški usnjarski tovarni je bilo v zadnjem času upradenega usnja za 50.000 kron. Tatvino sta izvršila dva bivša delavca iste tovarne, ki so ju zaprli. Na južnem kolodvoru so neznanzi vlomili v vagon in odnesli mnogo usnja in drugih stvari. — V mestu samem so vlomili eplenili zopet dvoje stanovanj in odnesli za 6000 K ozir. 5000 K vrednosti.

— **V pisarno vinotrtiča Šterna** so vlomili tatovi skozi streho, a so jih pravočasno prepodili; v blagajni je bilo 60.000 K.

— **Koze na Hrvatskem.** V zagrebški bolnišnici za kužne bolezni je sedaj okoli 70 kozavil bolnikov, a po splošnem prepričanju je številno neprijavljenih slučajev še mnogo večje. Med 64 otroci, ki so jih bili poslani na počitnice v Primorje, je 6 otrok obolelo na kozah. Oblasti se trudijo, da se splošno cepljenje proti kozam čim uspešneje izvede; po trgovskih in industrijskih podjetjih hodijo mestni zdravniki ter cepijo uslužbence.

— **Delavske novice iz Amerike.** V Milwaukee je začelo stavkati v železniških delavnicah čez 4000 delavcev vseh vrst za zvišanje plač s trdnim sklepom, da se ne vrnejo na delo, dokler ne zmagajo. Vsi obrati stoji! Niti nega stavkokaza ni. — Leon Zakrajšek se je preselil iz Milwaukee v Njujork, kjer je sprejel agenturo za vozne liste.

Ljubljanske novice.

lj Iz ženske torbe. Iz ženskih krogov nam pišejo: Čudne stvari se mi naberejo v torbi, ko hodim na trg in po drugih gospodinjskih opravkih. Ko te stvari pregledujem in premišljam, ne morem priti na kraj svojih misli. Zato jih razložim tu z željo, da mi še drugi pomagajo misliti o njih in predemo končno z združenimi močmi do jasnosti in kakega sklepa — morda. Torej: Nisem tako srečna, da bi imela lastno mlekarico ali da bi bila sprejeta med stalne odjemalce kake mlekarne. Zato se moram vsak dan sproti pehati za mlekom po trgu in mlekarah. Tu se mi zgodi, da dobim namesto mleka brozgo, ki diši in ima okus po vsem drugem, samo ne po poštenem mleku. Plačala sem ga seveda kot pošteno več nego pošteno. Še večkrat se mi pripeti da se mi mleko, ki sem ga kupila v mlekarji, zasiri, tako da smo z družino ob zajutrek in večerjo, ker drugega mleka dostikrat ne morem dobiti, pa tudi denarja mi ne ostaja zanj, ker se še vedno pečam s poštenim delom ne pa z verižno kupčijo. Grem in se pritožim v dotični mlekarji, zahtevam denar nazaj. »Kaj še, — se odreže mlekarničarka — saj moram jaz tudi plačati.« Dobro, ampak če ti v nedeljo ali praznik ostaja mleko; potem ga skisaj in prodaj kot tako ne pa ubogim ljudem vedoma prodajati že napol kislega za sladko in jih tako prevariti za njihov denar in potrebno hrano. Kdor spravlja dobiček, naj trpi še morebitno škodo, ne pa isto zvoliti na pleča ubogega konsumenta. Ali ne? Ko ima človek take izkušnje z mlekaricami, se rad zateče h kakšni kmetici. »Ali imate mleko?« — »Imam.« — »Počem?« — 2 K 60 v liter.« — »Kako to, saj je celo v mlekarinah po 2 K 50?« — »Le kar v mlekarino pojte ponj, jaz ga prav nič ne ponujam.« — Kaj naj storim? — Napotim se k mesarju; opazim da mi hoče za priklado natveti že smrdljive kosti in obrezke. Protestiram. »Kaj, ali naj to sam pojem?« Zares, to ne gre; mesar mora imeti

svoj dobiček v žepu in na krožniku lepo sveže meso, konzument pa v žepu — luknjo in v želodcu — tudi?! — Skromna stara obleka se mi je po nesreči na enem mestu zamazala; dam jo kemično očistiti, da jo rešim vsaj še za eno leto. Ko jo dobim iz čistilnice, takoj vidim, da je madež še prav dobro viden. A račun? 48 kron! Vse to mi ne gre v glavo in zdi se mi, da tu nekaj ni v redu. Kdo ve, kaj?

lj **Na uršulinskih šolah v Ljubljani**, to je: na zasebnem učiteljsku, na notranji petrazredni ljudski in trirazredni meščanski šoli, na vnanji petrazredni ljudski in trirazredni meščanski šoli se prične šolsko leto 1919-20 dne 22. septembra 1919 s slovesno sveto mašo sv. Duhu na čast. Redni pouk se prične 23. septembra. Vpisovanje za notranjo in vnanjo šolo in otroški vrtec bo dne 19. in 20. septembra od 8. do 12. ure in od 14. do 17. ure. Gojenke morajo priti v zavod 20. ali 21. septembra. — Predstojništvo uršulinskega samostana v Ljubljani.

lj **Pričetek šolskega leta 1919/20 na javnih nanovo ustanovljenih meščanskih šolah v Ljubljani.** Na javnih nanovo ustanovljenih ljubljanskih meščanskih šolah prične šolsko leto 1919/20 v sredo, dne 24. septembra 1919, s priporočanjem sv. Duhu in v četrtek, dne 25. septembra, z rednim šolskim poukom. Vpisovalo se boče v ponedeljek, dne 22., in v torek, dne 23. septembra 1919, vselej od osmih do dvanajstih dopoldne, in sicer: Za mestno deško meščansko šolo v šolskem poslopu na Prulah št. 13; za I. mestno deklško meščansko šolo v šolskem poslopu na Sv. Jakobu trgu št. 1; za šišensko deško meščansko šolo v šolskem poslopu šišenske deške in za šišensko deklško meščansko šolo v šolskem poslopu šišenske deklške šole na Gasilski cesti št. 242. Vstop v I. razred meščanske šole je dovoljen le onim učencem in učenkam, ki so dovršili V. razred ljudske šole s splošno povoljnim uspehom. Otroci, ki ne stanujejo v Ljubljani, se načelno pri vsprejemu odklanjajo. Vse podrobnosti pojasnjujejo šolska ravnateljstva pri vpisavanju.

lj **Novo ljubljansko posojilo.** Deželna vlada za Slovenijo je dovolila mestni občini najeti 2 in pol milijona kron posojila, da se pokrije primanjkljaj v proračunu od 1. jul. t. l. do 30. jun. l. 1920.

lj **Imenovanje v zdravstveni službi.** Prestolonaslednik je imenoval zdravstvenega nadzornika dr. Demetra Bleiweisza-Trsteniškega sanitetnim referentom VI. činovnega razreda v Zdravstvenem odseku za Slovenijo in Istro.

lj **Stanovanjska beda v Ljubljani.** Jutri se vrši v Mestnem domu ob 19.50 uri shod vseh strank, ki v Ljubljani iščejo stanovanje. Za shod vlada obče zanimanje in je pričakovati najsijajnejše udeležbe. Kdor more, naj se shoda udeleži! Prizadeti činitelji naj vidijo, da se brez-stanovanjske stranke ne dajo tolažiti samo z brezupnimi obljubami.

Živa ali mrtva?

Novela, spisal Rabindranat Tagore. — Prevedel F. B.

(Dalje.)

Naenkrat se je prikazala nova nevarnost: Kadambini je imela strah sama pred seboj; in vendar sama pred seboj ni mogla bežati. Oni, ki jih strašijo duhovi, se boje tega, kar je za njimi; kamor ni mogoče videti, tam je strah. Toda Kadambini veliki strah je ležal v nji sami, ona se ni bala ničesar vnanjega. V mrtvi nočni tišini, sama v svoji sobi, je kričala; zvečer, ko je videla ob svetlobi luči svojo senco, je trepetala po vsem telesu. Ko so opazili njeno strašljivost, so se pričeli batj vsi pri hiši, služabniki in Jogmaja sama so začeli videti strahove.

Neke noči o polnoči je prišla Kadambini jokajoča iz svoje spalnice in tožila na vratih Jogmajine sobe: »Sestra, sestra, dovoli, da ležem k tvojim nogam. Ne pusti me same!«

Srd Jogmaje ni bil manjši kot njen strah. Najraje bi bila Kadambino že v tistem hipu spodila iz hiše. Dobrodušnemu Sripatiju se je posrečilo, da je po daljšem prizadevanju pomiril svojega gosta in jo spravil v sosednjo sobo.

Naslednjega dne je bil Sripati nenadoma poklican v sobo svoje žene. Ta ga je pričela obsipati z očitki: »Ti naj bi bil mož? Neka ženska zbeži iz hiše svojega tasta in pride v tvojo hišo; preide mesec in ti ji niti ne omeniš, naj odide, niti nisem slišala najmanjšega protesta od tebe. Bodi tako dober in povej, kaj misliš? Vi možje ste vsi enaki.«

Večina mož ljubi svoje žene tako nespametno, da storé voljno vsako krivico radi njih. Četudi je bil Sripati pripravljen, da Jogmajo pregovori in ji priseže, da njegovo prijateljsko zanimanje za ubogo, toda lepo Kadambini ni niti za spoznanje večje, kot sme biti, vendar po svojem obnašanju tega ni mogel dokazati. Menil je, da so z zapuščenjo vdovo pri njenem tASTU slabo ravnali, kar ni mogla več prenašati in je bila prisiljena, da je pribežala k njemu. Ker nima ne očeta ne matere, kako naj jo

Razne novice.

† **Steklarne v Jugoslaviji.** Svoj čas so bile steklene tovarne v Zvečevu, Ivanovem polju in v Osjeku, ki so pa vsled češke konkurence vse propadle. Danes so razmere čisto drugačne in so dani vsi pogoji za lastno stekleno industrijo v Jugoslaviji. Kakor poročajo listi, se je že sestavil konzorcij jugoslovanskih in čeških interesentov, ki namerava oživotvoriti steklarne v okolici Daruvarja in jih dvigniti na vrhunec moderne steklene industrije.

† **Odprava tobaka.** V Ameriki zelo delajo na to, da odpravijo tobak, tako kot so odpravili opojno pijačo. Društvo za odpravo tobaka ima podružnice po vseh mestih in je izjavilo, da bo l. 1924. prepovedana vsaka vrsta tobaka v Ameriki. Zanimivo je, kar dostavlja neki list: »Fanatiki ne bodo poprej odnehali, dokler nam ne vzamejo zadnjo slamico osebne svobode, ako ameriško ljudstvo ne bo na straži.«

† **Dve porčiji sladoleda za 2000 funtov.** V pariških listih je bila objavljena naslednja dogodbica: Zadnje dni je kupil neki mlad moš dve porčiji sladoleda ter je plačal z bisernim vratnim nakitom. Pozneje so dognali, da je dragoceni nakit dobil od prijatelja, libfloya, ki ga je v hotelu ukradel neki bogati Američanki. In Izlofoümjanskoih

† **Volitev za pivo.** V državi Ohio je vložila neka stranka prošnjo, ki jo je podpisalo 144.000 oseb, v kateri se obračajo na državnega predsednika, naj se da v jenseni volilec na razpolago volitev, če je 2.75 odstotkov pivo opojno ali ne. — V kolikor beremo ameriške liste, opažamo, da se izmed vseh ameriških slovenski najbolj strastno poteguje za opojne pijače; v ameriških listih ne opažamo tega. Amerika je pač čudna dežela!

† **Stavka na Francoskem.** Agence Havas javlja: Združene delavske zveze v departementu so razglasile stavko vseh organizacij za 11. septembra.

† **Plača ministrov na Angleškem.** V angleški spodnji zbornici so nedavno tega debatirali o ministrskih plačah, ki so jih zvišali s 3 na 4 tisoč liber šterlinkov (t. j. 460.000 naših kron). Britanska vlada je izjavila, da angleški ministri nikakor ne morejo bolj poceni »delati«. Minister Bonar Law je dejal, da so člani zbornice tako izmučeni, da niso kasneje za nobeno delo več. Ministri ostalih evropskih držav imajo dokaj manjše plače. Češki ministri na pr. imajo letne plače 60.000 K.

† **Clemenceaujeva maska.** »L'Eclair« piše po poročilu ameriškega lista, da je mlada ameriška podobarica napravila malčev (gipsov) odlitek Clemenceaujeve glave. In tako se je moral »tiger« rad ali nerad podvreči neprijetni proceduri, ko je umetnica izvrševala masko, zakaj Wilson želi imeti zbirko mask vseh pooblaščenec, kateri so podpisali dne 28. junija t. l. mirovno pogodbo z Nemčijo.

spodi? S temi mislimi je pustil zadevo v miru, ker ni imel namena, da bi mučil Kadambino s tem, da bi jo izpraševal o neprijetnih stvareh.

Nato je poizkusila njegova žena druga sredstva, da je zganila svojega lenega moža, ki je sprovedil končno, da mora zavoljo ljubelega miru naznaniti zadevo Kadambinemu tASTU. Če bi pisal, je pomislil, ne bi bilo dovolj, zato je sklenil, da bo šel v Ranihat in se ravnal po tem, kar bo izvedel!

Sripati je odšel, Jogmaja pa je dejala Kadambini: »Prijateljica, ne spodobi se, da bi še dalje ostala tu pri nas. Kaj bodo dejali ljudje?«

Kadambini je pogledala Jogmajo strmeče in je dejala: »Kaj imam jaz z ljudmi?«

Jogmaja je bila iznenadena. Nato je dejala ostro: »Če ti nimaš nič z ljudmi, imamo vendar mi, kako naj se jim opravičimo, ko imamo v hiši žensko, ki pripada drugi rodbini?«

Kadambini je dejala: »Kje je hiša mojega tasta?«

»Prokleta!« je pomislila Jogmaja. »Kaj še bom končno slišala od te nesrečne ženske?«

S počasnim glasom je dejala Kadambini: »Kaj imam jaz z vami? Ali spadam na zemljo? Vi se smejete, jočete, ljubite; vsakdo ima kaj, kar je njegovo; jaz samo gledam. Vi ste ljudje, jaz sem senca. Ne razumem, čemu me je Bog pustil na tem svetu.«

Tako tuj je bil njen pogled in njene besede, da jo ej Jogmaja razumela nekoliko, dasi ne popolnoma. Nezmožna, da bi jo spodila od sebe, ali da bi jo še dalje izpraševala, je odšla, zatopljena v težke misli.

(Dalje.)

Izdajatelj konzorcij »Večernega lista«.

Odgovorni urednik Jože Rutar.

Tiska »Jugoslovanska tiskarna« v Ljubljani.